

Förslag till färdplan:

Stärk möjligheterna att återvinna verksamhetsförpackningar av plast i egna loopar

Detta är en rapport från projektet Sluta cirkeln för industriell plast, som pågått åren 2021 till 2023.

Författare: Åsa Romson, Flintull Annica Ericsson och Annelise De Jong, IVL Svenska Miljöinstitutet
Granskare: Sara Anderson, IVL Svenska Miljöinstitutet

Omslagsbild: Unsplash
Rapportnummer: C760
ISBN: 978-91-7883-501-0

© IVL Svenska Miljöinstitutet 2023
IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Box 210 60, 100 31 Stockholm
Tel 010-788 65 00
www.ivl.se

Rapporten har granskats och godkänts i enlighet med IVL:s ledningssystem

Innehåll

Bakgrund	4
1. Det pågår en stark utveckling av regler som rör plastförpackningar	6
Ny EU-förordning om förpackningar på gång	6
Standardisering	7
Ny ekodesignförordning	7
Nya regler för producentansvar för förpackningar i Sverige	8
2. Det finns både utmaningar och möjligheter för enskilda förpackningsloopar med de förändrade reglerna	9
3. Perspektiven från enskilda förpackningsloopar bör tas med när aktörsarenor utvecklas	10
4. Viktigt med en aktiv kommunal tillsyn kring verksamhetens förpackningsavfall	12
5. Upphandlingskrav och lokal matchning av aktörer och flöden kan stödja enskilda förpackningsloopar	13
6. Nationell strategi kan säkra investeringar i kritisk infrastruktur för materialåtervinning	14

Bakgrund

Innovationsprojektet **Sluta cirkeln för industriell plast** har samlat aktörer runt verksamhetsförpackningar av plast med målet om en mer hållbar plasthantering. Färdplanen riktar sig främst till beslutsfattare i återvinningsbranschen, myndigheter och kommuner som alla har viktiga roller för att förbättra förutsättningarna för enskilda förpackningsloopar.

Problemen växer med allt större flöden av plast i Sverige och världen. OECD spår att utan starka policyåtgärder ökar oljeberoende, klimatutsläpp och storskalig plastnedskräpning.¹

EU arbetar sedan flera år för att plastprodukter ska designas, produceras, användas och återvinnas på ett mer hållbart sätt som ett led i omställningen till cirkulär ekonomi.² Policyreformer som genomförs syftar bland annat till att minska plastanvändningen och öka användning av återvunnen plastråvara genom en materialåtervinning av hög kvalitet. Med digitaliseringens hjälp förväntas reformer som ökar information om produktens miljöpåverkan och spårbarhet av produktinnehåll bidra till en sådan omställning.

Plastförpackningar utgör den största produktgruppen av plast, i vikt räknat, på den svenska marknaden. Av dessa hanteras omkring 40 procent i verksamhetsledet (så kallade verksamhets-

förpackningar till skillnad från konsumentförpackningar som hanteras i konsumentledet).³

I Sverige har det varit större fokus på konsumentförpackningar och hur dessa kan återvinnas, men nu riktas ett större intresse också mot verksamhetsförpackningar. Inriktningen är att öka återvinningsgraden av förpackningar och därmed minska användningen av ny plastråvara. Detta kräver ändrade arbetssätt i flera led; av förpackningsproducenter och återvinningsaktörer samt av de företag och organisationer som köper produkter som använder förpackningar.

Det finns stora miljövinster med att öka andelen återvunnen plast. Exempel i Sverige visar att en storskalig högkvalitativ återvinning av plast minskar klimatutsläppen med nästan en tredjedel⁴ men att enskilda förpackningsloopar där särskilda plastförpackningar hålls isär från annat avfall, som pantsystemet för PET-flaskor och retursystemet för

Denna färdplan beskriver sex områden som aktörerna behöver arbeta med

1) OECD (2022) Global Plastic Outlook – Policy scenarios to 2060

2) EU Plastic Strategy https://environment.ec.europa.eu/strategy/plastics-strategy_en

3) Under 2020 sattes 220 000 ton plastförpackningar (exklusive pantflaskor av plast) på den svenska marknaden: Naturvårdsverket (2022). Plast i Sverige – fakta och praktiska tips. INFO-serien 8887

4) Ekvall, T., Moberg, E., Jansson, R. och Rydberg, T. 'Linear and Circular Plastics Recycling with Basket of Functions'. Presentation vid SETAC Europe LCA Symposium, 2022-10-13, återgiven i IVL (2022) Policy Brief: Högvärdig plaståtervinning – vad är nyttan och hur kommer vi dit?

Plastförpackningar utgör den största produktgruppen av plast, i vikt räknat, på den svenska marknaden. Av dessa hanteras omkring 40 procent i verksamhetsledet. (Foto: Alexandra Almasi)

lantbruksplast, kraftigt ökar klimatnyttan ytterligare.⁵

Att få till enskilda förpackningsloopar för verksamhetsförpackningar av plast kräver väl utvecklade affärsmodeller specifikt för särskilda förpackningsslag. Dessa affärsmodeller måste vara attraktiva för aktörerna i kedjan och utgå ifrån en affärsmässig kalkyl. Här behöver en högkvalitativ materialåtervinning kombineras med tillitsfullt samarbete för att ge en miljöprestanda som är högre än de storskaliga materialåtervinningsströmmarna.

Innovationsprojektet Sluta cirkeln för industriell plast samlar aktörer runt verksamhetsförpackningar av plast med ett gemensamt mål om en mer hållbar plasthantering. Genom flera workshops inom projektgruppen, webinarier kring system och lösningar i andra EU-länder och utredningar kring

existerande enskilda loopar i Sverige, har detta förslag till färdplan arbetats fram. Syftet är att ge en tydligare bild av vilka förutsättningar som enskilda förpackningsloopar för verksamhetsförpackningar av plast har i dag, och till beslutsfattare lyfta fram förslag kring hur förutsättningarna skulle kunna förbättras.

Denna färdplan beskriver sex områden som i arbetet framkommit som de mest framträdande svårigheter och möjligheter som aktörerna behöver arbeta med för att bygga affärsmodeller för mer hållbar hantering av verksamhetsförpackningar av plast. Färdplanen riktar sig främst till beslutsfattare i återvinningsbranschen, myndigheter och kommuner som alla har viktiga roller för att förbättra förutsättningarna för enskilda förpackningsloopar.

5) Pantamera (2019) om PET-flaskor <https://news.cision.com/se/returpack/r/pantamera-slapper-pantrapport-och-firar-att-panten-fyller-35-ar---sedan-dess-har-vi-pantat-39-miljar.c2918623>; Svepretur om lantbruksplast <https://svepretur.se/om-svepretur/>

1.

Det pågår en stark utveckling av regler som rör plastförpackningar

Det pågår en stark regelutveckling kring plastförpackningar. Regelutvecklingen sker främst på EU-nivå men det finns stor samverkan med branschorganisationer och nationella myndigheter och även förändringar i nationella regelverk.

De pågående regleringsprocesser som har störst betydelse för verksamhetsförpackningar av plast är revideringen av EU:s förpackningsdirektiv, pågående arbete inom det europeiska standardiseringsorganet, EU-förslaget om ny ekodesignförordning samt implementering av nya regler för producentansvar för förpackningar i Sverige.

Ny EU-förordning om förpackningar på gång

Ett förslag har lagts som gäller alla förpackningar oberoende av material.⁶ Förslaget innebär bland annat restriktioner kring vissa ämnen i förpackningar, krav på återvinningsbarhet, kvotplikt på återvunnen råvara, regler för återbruksförpackningar samt informationskrav.

- Innehållet kring vissa farliga ämnen kan komma att regleras hårdare i följdlagstiftning och förordningen trycker på att minimera användning av ämnen som kan försvåra återvinning.
- Alla förpackningar ska vara återvinningsbara vilket innebär att de senast 2030 ska vara designade för materialåtervinning enligt angivna designkrav (art. 6). Designkraven syftar till att säkerställa

att alla förpackningar kan materialåtervinnas till produkter av hög kvalitet.

- Kvotplikt för alla plastförpackningar föreslås från 2030 med krav på 10–35 procent återvunnen plastråvara i plasten i varje förpackning och i ett vidare steg 2040 krav på betydligt högre andel (art. 7). Kvotplikten 30 procent återvunnen plastråvara 2030 gäller för så kallade kontaktkänsliga förpackningar (exempelvis livsmedelsförpackningar) av PET och engångsdricksflaskor, 10 procent för kontaktkänsliga förpackningar av annan plast än PET och 35 procent för alla andra typer av plastförpackningar.
- För flera olika typer av förpackningar, bland annat en del förpackningar som används vid transport, ställs krav på att minst en viss andel måste vara återbruksförpackningar inom ett fungerande återbrukssystem från 2030 (art. 26). Återbruksförpackningar definieras av förslaget (art. 10) och ska även uppfylla kraven på återvinningsbarhet.
- Märkes- och informationskrav föreslås på förpackningen för att ange vilket material som den består av (art. 11). Från detta krav undantas transportförpackningar. Även återanvändningsinformation ska visas på förpackningen samt med en QR-kod där även återlämningssystemet anges och data samlas om hur många gånger som förpackningen roterar.

6) COM(2022) 677 final, Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on packaging and packaging waste, amending Regulation (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2019/904, and repealing Directive 94/62/EC https://environment.ec.europa.eu/document/download/5f8951ac-b9be-4fb9-986f-1591ec27104f_en?filename=Proposal%20for%20a%20Regulation%20on%20packaging%20and%20packaging%20waste.pdf

Storsäckar av plast används inom många olika branscher. De rymmer mellan 0,25 och 3 kubikmeter och fungerar som förpackning för allt från spannmål till kemikalier. (Foto: iStock)

Standardisering

Standardiseringsorganet CEN arbetar efter begäran från EU-kommissionen med att ta fram standarder som rör plaståtervinning och återvunnen plast till stöd för genomförandet av EU:s plaststrategi.⁷ Bakgrunden är att EU-initiativet Circular Plastic Alliance har specificerat behovet av standarder för 26 produktgrupper inom bland annat plastförpackningar.⁸

När mer omfattande standardisering finns utmejslad kan denna tas som underlag för harmoniserade ekodesignkrav som blir styrande på hela EU-marknaden. Då blir det möjligt att komma åt problem med aktörer som exempelvis försöker marknadsföra produkter som återvunna trots att innehållet kommer från sådant produktionsspill som inte varit avfall.

Ny ekodesignförordning

En ny förordning om ekodesign har föreslagits från EU-kommissionen vilket täcker alla produkter utom livsmedel, foder, läkemedel, levande djur och växter. Reglerna innebär bland annat att produkter ska ha digitala produktpass med information om miljöpåverkan och exempelvis återanvändning, men även uppgifter om produktionsställe.⁹

När sådana digitala produktpass krävs för produkten ska informationen om förpackningen inkluderas i denna (art. 11 p.4 förslaget till nytt förpackningsdirektiv).

7) https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/enorm/mandate/584_en

8) EU Commission, Draft standardisation request as regards plastics recycling and recycled plastics in support of the implementation of the European Strategy for Plastics in a Circular Economy, 14.02.2022.

9) COM(2022) 142 final, Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för hållbara produkter och om upphävande av direktiv 2009/125/EG https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:bb8539b7-b1b5-11ec-9d96-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

Nya regler för producentansvar för förpackningar i Sverige

De kommande åren träder nya regler in för producentansvaret för förpackningar i Sverige.¹⁰ Bland annat har det förtydligats att verksamhetsförpackningar ingår i det utökade producentansvarets förpliktelser om en materialuppdelad insamling och behandling.

För förpackningsproducenter innebär det att alla som sätter verksamhetsförpackningar av plast på den svenska marknaden måste ta mer ansvar för förpackningens omhändertagande efter användning. Förpackningsproducentens ansvar kan tas genom att betala en producentansvarsorganisation för att fullgöra ansvaret. Godkännande av producentansvarsorganisationer görs av Naturvårdsverket.

En nyhet är att insamlingsansvaret inom producentansvaret utökas så att utsorterade plastförpackningar från verksamheter kostnadsfritt ska kunna lämnas vid ett mottagningsställe. Det är den producentansvarsorganisation som har den största marknadsandelen som ska ordna mottagningsplatser med början från 1 januari 2024, och från 2026 ska det finnas minst ett mottagningsställe i varje kommun.

Till ansvaret hör även att verksamheter också informeras om den skyldighet de har att lämna förpackningsavfall utsorterat. Det ställs även krav på differentierade producentansvarsavgifter för plastförpackningar vilket alltså gäller även för

verksamhetsförpackningar.¹¹

För verksamheter där det uppstår förpackningsavfall har det tydliggjorts att plastförpackningar är en egen fraktion som verksamheten ska sortera ut. I och med de nya reglerna om förpackningsansvar ska verksamheter från 1 januari 2024 lämna sitt förpackningsavfall antingen till den ansvariga producentansvarsorganisationens mottagningsplatser, eller till en hos Naturvårdsverket rätt anmäld aktör för marknadsdrivet system för återanvändning eller materialåtervinning.¹²

Ett marknadsdrivet system för materialåtervinning är ett organisatoriskt, tekniskt eller finansiellt arrangemang som drivs på marknadsmässig grund och som säkerställer att förpackningsavfall från verksamheter materialåtervinns. En aktör som direkt från verksamheter återtar verksamhetsförpackningar av plast för materialåtervinning kommer att vara ett sådant marknadsdrivet system för materialåtervinning som bara kan

verka om det är anmält till Naturvårdsverket. Anmälan av sådana aktörer kan göras från 1 november 2023 och ska innehålla uppgifter om i vilka kommuner systemet ska drivas och de organisatoriska, tekniska eller finansiella arrangemang som säkerställer att återvinning sker. Behandlingen ska ge en materialåtervinning eller annan återvinning av det aktuella förpackningsavfallet som är åtminstone likvärdig med producentansvarsorganisationernas. En rapport ska för varje år senaste 31 mars året efter lämnas till Naturvårdsverket med uppgifter om det förpackningsavfall som hanterats.¹³

Plastförpackningar från verksamheter ska kostnadsfritt kunna lämnas vid ett mottagningsställe

10) Prop. 2021/22:219 (Ordning och reda på avfallet); Förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar

11) NFS 2022:11 <https://www.naturvardsverket.se/globalassets/nfs/2022/nfs-2022-11.pdf>

12) Naturvårdsverkets information: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/producentansvar/producentansvar-for-forpackningar/marknadsdrivet-system-for-materialatervinning/>

13) Förordning (2022:1275) om producentansvar för förpackningar

2.

Det finns både utmaningar och möjligheter för enskilda förpackningsloopar med de förändrade reglerna

Som framgår ovan pågår en hel del förändringar av regleringar som rör verksamhetsförpackningar av plast. Det har inte från svenska myndigheters sida genomförts några särskilda konsekvensutredningar kring de pågående regelförändringarna kopplade till enskilda loopar för verksamhetsförpackningar.

I ett makroperspektiv stärker dock flera av regelförändringarna förutsättningarna för enskilda loopar genom att göra återanvändning och återvinning av förpackningar till norm på marknaden. Ökade krav på spårbarhet och information kopplat till plastförpackningar kan även det gynna enskilda loopar som har god kontroll över leverantörskedjan. Särskilda utmaningar för enskilda loopar kan dock vara att reglerna främst har storskaliga lösningar i fokus och enbart en lägsta nivå för materialåtervinning regleras.

Avseende avfallsinsamlingen utgör enskilda loopar för verksamhetsförpackningar marknadsdrivna återvinningssystem och de får inte del av förpackningsproducenternas betalning för omhändertagande. I de fall enskilda loopar kan uppvisa system med mindre miljöpåverkan saknas ännu förslag som gör att dessa gynnas.

Genom att förbättra insamlingsplatserna för verksamhetsförpackningar finns möjlighet att fungerande enskilda loopar kan spridas över landet och ge en positiv påverkan på tillgången och kvaliteten på återvunnet material på marknaden. För detta krävs dock samverkan mellan loopar och aktören som driver insamlingsplatsen, bland annat för att fler sorteringsfraktioner för plast kan behövas än den

enda som reglerna anger som minimum.

Utmaningarna handlar om hur effektiviteten kan förbättras i relativt små loopar, vilket i sin tur är kopplad till volym och logistik. Både experter inom industrin och myndigheter lyfter fram att utmaningarna handlar om att skapa lönsamhet och att kunna optimera affären givet att hög kvalitet av insamlad plastråvara spås bli mer attraktiv och säljbar på marknaden.

När producentansvarssystemet utvecklas är flera saker fortfarande oklara vilket kan försvåra för enskilda loopar som har små resurser att hålla sig uppdaterade. Uppbyggnaden av mottagningsställen för verksamhetsförpackningar och möjligheten att där separera i ytterligare fraktioner är en sådan fråga. De nya kraven på verksamhetens avfallshandling och anmälan för marknadsdrivet

system för återanvändning eller materialåtervinning är en annan osäkerhet, både för befintliga loopar och kring förutsättningarna för utvecklingen av nya.

När systemet för att hantera verksamhetens avfall nu ges ändrade förutsättningar kan det uppstå nya möjligheter att utveckla erbjudanden till enskilda loopar som involverar många nya aktörer. En fråga som då kan uppkomma är om dagens tillstånds- och anmälningsprocesser för transport, lagring och insamling av verksamhetsavfall ger bra stöd för aktörer i alla led att särskilt sortera ut och särbehandla olika återvinningsmaterial. Det borde i sammanhanget undersökas om det behövs lättnader i kraven runt exempelvis transporter av finsorterat plastavfall som går till materialåtervinning och rekonditionering.

Det borde undersökas om det behövs lättnader i kraven runt exempelvis transporter

3.

Perspektiven från enskilda förpackningsloopar bör tas med när aktörsarenor utvecklas

En del aktörer inom enskilda loopar saknar i dag bra och relevanta nätverk för viktig omvärldsbevakning kring de policyreformer de berörs av. Inom vissa specifika flöden, exempelvis krymp- och sträckfilm samt storsäckar, finns dock en aktiv dialog kring vissa omvärldsfaktorer.

Många aktörer är generellt positiva till att ingå i en cirkulär affärsmodell med tanke på den styrning mot ökad hållbarhet som i dag ställs från samhällets sida. Detta aktualiserar behovet av nätverk för omvärldsbevakning. Det saknas en nationell arena för verksamheter aktiva kring enskilda förpackningsloopar där man exempelvis skulle kunna samla in och organisera synpunkter på kommande regeländringar.

Även i standardiseringsarbetet saknas goda ingångar för aktörer som specifikt jobbar med enskilda loopar på förpackningsområdet.

Svensk Plaståtervinning och Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI) som hanterar storskalig

materialåtervinning har meddelat att de går in som medlemmar i den europeiska organisationen RecyClass som i dag sätter riktlinjer för återvinningsbara plastförpackningar. Medlemskapet gör att

Svensk Plaståtervinning och Förpacknings- och tidningsinsamlingen får möjlighet att vara med och påverka framtidens plaståtervinning på Europeanivå.

Perspektiv från enskilda loopar behövs när nya regler diskuteras och utformas men det finns stora utmaningar för små och medelstora företag att lägga resurser på att arbeta med regelutveckling. Avgifterna för att delta i organisationer som RecyClass är för stora för de små aktörerna. Det är ändå viktigt att aktörer som arbetar med enskilda loopar för verksamhetsförpackningar av plast får god insyn i kommande regleringar och kan bidra i standardiseringsarbetet. Att säkra sådan insyn kan därför vara en viktig uppgift att utveckla för nuvarande och kommande nationella aktörsarenor.

Det saknas en nationell arena för verksamheter aktiva kring enskilda förpackningsloopar

Ett cirkulärt system för fisklådor av EPS (ofta kallat frigolit) finns i Göteborgs fiskhamn. Lådorna komprimeras så volymen blir 40 gånger mindre innan de skickas vidare för materialåtervinning. (Foto: Unsplash)

4.

Viktigt med en aktiv kommunal tillsyn kring verksamheters förpackningsavfall

För att få enskilda loopar att fungera är det viktigt att den verksamhet där plastförpackningarna blir avfall håller dessa förpackningar avskilt från annat avfall. Senare utsorteringssteg blir annars ofta dyrare och kräver större volymer för att bli lönsamma.

För all avfallsbehandling gäller avfallshierarkin och att behandlingen på bästa sätt ska skydda människors hälsa och miljön som helhet.¹⁴ Det finns sedan länge ett krav på verksamheter att allmänt sortera ut förpackningar från sitt övriga avfall, från 1 januari 2023 är detta skärpt så att utsortering ska ske i åtta olika fraktioner, däribland plast.¹⁵ Utifrån detta är verksamheter fria att organisera sin avfallshantering och oftast kontrakteras aktörer som hjälper till med bortforsling och avfallsbehandling.

De verksamheter som använder plastförpackningar har alltså redan i dag krav på sig att hålla dessa åtskilda i sin avfallshantering. I de fall där verksamheten hanterar en större mängd av samma

förpackning borde det finnas goda möjligheter att lämna dessa för behandling till en enskild loop.

För många verksamheter gäller dock att flera olika plastförpackningar används och då behövs särskilda incitament för verksamheten att sortera sitt avfall mer långtgående än lagkraven.

En aktiv kommunal tillsyn kring verksamheternas hantering av förpackningsavfall skulle kunna ge stöd till god praxis. Tillsyn kan göra bedömningar av hur verksamhetens hantering överensstämmer med de nu skärpta bestämmelserna och om möjligheter till en miljömässigt bättre hantering kan ske på ett rimligt sätt genom medverkan i en enskild loop.

Tidigare rättsliga oklarheter kring verksamheters ansvar att sortera ut förpackningsavfall har klarats ut¹⁶ och med de nya reglerna finns nu förutsättningar för en mer aktiv tillsyn.

Från statliga myndigheter kan det behövas stärkt vägledning och information som stöd för verksamheter och kommunernas tillsyn.

Det behövs särskilda incitament för verksamheten att sortera sitt avfall mer långtgående än lagkraven

14) Miljöbalken 15 kap 10 §

15) 3 kap. 4 § Avfallsförordningen

16) MÖD domar 17 februari 2023 i mål M 15289-21, M 15294-21 och M 15296-21 avseende tillsynsförelägganden om avfallshantering hos snabbmatsrestauranger i Stockholm, detta var tidigare oklart, se <https://www.avfallsverige.se/aktuellt/nyheter/ny-dom-mcdonalds-behover-inte-sortera/>

5.

Upphandlingskrav och lokal matchning av aktörer och flöden kan stödja enskilda förpackningsloopar

Kunskapen kring hur ökad hållbarhet kan nås genom enskilda loopar med verksamhetsförpackningar är liten hos kommuner och andra offentliga aktörer trots att både stora verksamheter styrs offentligt och att kommunerna styr en del av avfallsinfrastrukturen.

Förpackningsavfallet från offentliga verksamheter går ofta under radarn i hållbarhetsarbetet men inom vården har plastavfallet varit en fråga under en tid och där visar studier av bland annat av hinkar, dunkar och flaskor av plast att verksamheterna kan bidra till en bättre återvinning både genom utsortering på plats och genom krav vid inköp.¹⁷ Upphandling är också ett verktyg som kan vara strategiskt för att stödja övergången till cirkulär ekonomi.

I förhållande till verksamhetsförpackningar av plast är kommunens roll som upphandlare kanske det som kan ha störst påverkan.¹⁸ En god dialog och kravställning vid offentlig upphandling kan bidra med att aktivt efterfråga både förpackningar av återvunnen plast och förpackningar som på ett smidigt sätt kan materialåtervinnas med hög kvalitet. Exempelvis efterfrågan av produkter av oblandade plastsorter, som följer standarder vars krav säkerställer produktsäkerheten hos en produkt med återvunnet innehåll samt har en dokumenterat fungerande återvinningskedja. En sådan upphandlingsdialog och -krav skulle stödja möjligheterna för enskilda förpackningsloopar.

Småföretag i flera kommuner har kunnat lämna sitt avfall på återvinningscentraler mot en mindre betalning

Ett vanligt problem för att få materialåtervinning att fungera i enskilda förpackningsloopar är att flödena från verksamheterna är små. Även om exempelvis dunkar som använts på ett stort universitet skulle gå att sortera ut och materialåtervinna i en enskild loop kan det vara svårt att hitta någon som tar hand om dunkarna separat. Mer samarbete lokalt skulle underlätta och kommunernas kunskap och möjlighet

till matchning kan bidra till att aktörer och verksamheter hittar varandra. Detta kan i sin tur

kan skapa möjligheter för olika aktörer att ta ett större ansvar för att samla ihop de små flödena av verksamhetsplastförpackningar till större flöden.

Flera kommuner har arbetat med att utveckla servicen på återvinningscentralerna där småföretag har kunnat lämna sitt verksamhetsavfall mot en mindre betalning. Exempelvis pågår utveckling för att ha frigolit som är ett vanligt förpackningsmaterial i egen fraktion som kan tas till materialåtervinning.¹⁹ Detta är dock ett mycket skrymmande material vilket gör återvinningskedjan mer komplicerad då materialet behöver kompakteras.

Utbyggnaden av lokala insamlingsplatser för verksamhetsförpackningar i hela landet och ansvaret för detta inom producentansvaret pågår som nämnt ovan. Det gör att kommunerna avvaktar tills de uppfattar att rollfördelningen är helt klar.

17) Ljungkvist Nordin et al 2020, Vårdens plastavfall får nytt liv, rapport från projekt mellan IVL Svenska Miljöinstitutet, Västra Götalandsregionen, Rise och Veolia <https://www.naturvardsverket.se/4a607d/globalassets/amnen/plast/dokument/slutrappport-vardens-plastavfall-far-nytt-liv.pdf>

18) Intervju med kommunal företrädare inom projektet Sluta cirkeln för industriell plast 2023-01-26

19) Intervju med kommunal företrädare inom projektet Sluta cirkeln för industriell plast 2023-01-26

6.

Nationell strategi kan säkra investeringar i kritisk infrastruktur för materialåtervinning

Det krävs en systematisk förändring för att effektivt kunna hantera den ökande mängden av plastavfall hos verksamheter. Både industrins och beslutsfattarnas åtagande att stödja omvandlingen av hanteringen av plastavfall är avgörande för att främja plaståtervinningsgraden i Sverige och Europa.

Ett gemensamt mål för myndigheter och aktörer inom industrin är att få enskilda loopar att fungera utan särskilda ekonomiska stöd. Detta kan ske när det i de cirkulära flödena finns tillräckligt stora värden som kan realiserars på en fungerande marknad. Priserna på plastråvarumarknaden kan variera kraftigt och i vissa fall är återvunnen råvara dyrare än jungfrulig plast, varför styrning mot materialåtervinning då behövs. Väl avvägda kvotplikter på EU-nivå välkomnas av många aktörer. Det lyfts även fram från vissa återvinningsaktörer att avgifter på jungfrulig råvara kan behövas för att det ska skapas en riktig marknad för återvunnet material.

Oavsett prisrelationen mellan jungfrulig och återvunnen plast måste de enskilda looparna generera ett mervärde jämfört med storskalig materialåtervinning. Mervärdet kan komma av både bättre miljönytta för avfallskunden och bättre kvalitet på återvunnen råvara för förpackningsproducenten.

I dag är det en stor utmaning för företag som är verksamma inom återvinning av förpackningar i enskilda loopar att bli lönsamma och kunna etablera sig på den cirkulära marknaden. En vilja att investera

i en egen processanläggning, som i sin tur skapar nya arbetstillfällen samt stödjer utbyggnaden av enskilda loopar, krockar med osäkerheten kring omvärldsläge med höga elpriser och väldigt instabilt pris på både nya och återvunna plastmaterial. Att invänta effekter av de föreslagna EU-reglerna kan riskera att aktörer slås ut menar några aktörer (exempelvis Accon Greentech som medverkar i projektet) och de pekar på behov av nationella policyförändringar på kort sikt. Andra plastaktörer och myndigheterna betonar i stället vikten av att få EU-reglerna på plats.

Samtidigt ökar intresset på regionalt plan i Sverige kring hur materialåtervinningen kan förbättras och hur tillgången till strategiska anläggningar för avfallshantering kan säkras samtidigt som god konkurrens möjliggörs. Det senare är inte minst viktigt

för att samarbeten med enskilda loopar ska kunna utvecklas. Att ta fram en samlad strategi kring den tekniska försörjningen och behoven av anläggningar av materialåtervinning i Sverige vore ett sätt att komma vidare. En sådan strategi kan ta med viktiga perspektiv kring enskilda loopar.

I vissa fall är återvunnen råvara dyrare än jungfrulig plast, då behövs styrning materialåtervinning

